

Asia: VN/14593/2020

Hallituksen esitys työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi

1. Esitysluonnoksen vaikutusten arviointi

- Millaisia vaikutuksia esitetyillä muutoksilla ennakoitte olevan toimintanne?
- Onko esityksessä tunnistettu teidän toimintanne kannalta merkittävät vaikutukset?

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia.

TE-digi-hankkeessa on tarkoitus luoda kokonaan uudet, digitaaliset TE-viranomaispalvelut henkilö- ja yritysasiakkaiden sekä TE-asiantuntijoiden käyttöön ja korvata nykyinen asiakastietojärjestelmäkokonaisuus uudella asiakastietojärjestelmäkokonaisuudella.

Esityksen mukaan uuden digitaalisen TE-viranomaispalvelun käyttöönotto on suunniteltu tehtävän vaiheittain vuosien 2022 ja 2023 aikana. Koska uusi asiakastietojärjestelmä otetaan käyttöön osittain päällekkäin nykyisen asiakastietojärjestelmän kanssa, se voi aiheuttaa asiakaspalvelun ruuhkautumista ja hidastumista. Pahimmillaan muutos saattaa aiheuttaa käsittelyaikojen pitenemistä.

Uudistus tarkoittaa laajaa henkilöstön perehdytystarvetta. Vaikka perehdytysvastuu olisikin KEHA-keskuksessa, asiakaspalvelun päivittäisessä arkityössä esihenkilöt ja kollegat joutuvat antamaan käyttäjätukea toisilleen, jotta asiakaspalvelu toimisi sujuvasti. KEHA-keskuksen työmäärän arvioitu

kasvu ja henkilölisäresursoinnin tarve ulottuu siis myös TE-toimistoihin ja kuntakokeilukuntiin erityisesti eri käyttöönottovaiheissa, jolloin käyttäjätuen tarve on suurimmillaan.

Samaan aikaan toukokuussa 2022 on tarkoitus käynnistää Pohjoismainen työvoimapalvelumalli, jossa työnhakijoita tavataan entistä useammin erityisesti työttömyyden alkuvaiheessa. Samalla kohtuullistetaan työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää. Myös tämä palvelumallin muutos merkitsee mittavaa perehdytystä. Perehdytys käytännössä tapahtuu TE-toimistoissa ja työllisyyden kuntakokeiluissa, vaikka perehdytysvastuu olisikin KEHA-keskuksessa.

Päivittäisessä arkityössä tulee eteen ongelmatilanteita, jotka on ratkaistava paikallistasolla. Tietojärjestelmän tulee olla valmiina ja testattuna ajoissa ennen lakimuutoksien toimeenpanoa. Ellei tietojärjestelmät ole valmiina muutoksien voimaan tullessa, asiakaspalvelua ei voida toteuttaa hallintolain mukaisesti: "Asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti."

2. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

2.1

1 luku Yleiset säännökset

Esitetty muutos kannatettava, ei muuta kommentoitavaa.

2.2

2 luku Työnhakija

Esitetty muutos kannatettava, ei muuta kommentoitavaa.

2.3

3 luku Työnvälitys

Esitetty muutos kannatettava, ei muuta kommentoitavaa.

2.4.

12 luku Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpano ja siihen liittyvä yhteistyö

Luvussa esitetään salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten laajentamista koskemaan myös työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työllistymistä tukevan palvelun tuottajalle.

Esitetyllä muutoksella on tarkoitus sujuvoittaa asiakaspalvelua ja asiakaskokemusta sekä tehostaa asiakaspalvelua, mutta koska saman palvelun tuottajia voi olla useita, asiakkaalla tulisi aina olla yksilöity ja selkeä tieto siitä, kuka palvelun hänelle tuottaa ja mitkä tiedot hänestä luovutetaan palvelun tuottajalle.

2.5.

13 luku Asiakastietojen käsittely

Luvun 1 §:ään esitetään lisättäväksi kohta 4, jonka mukaan asiakastietoja ja palvelujen tuottajien tietoja voidaan käyttää myös luvussa mainittujen tehtävien valvontaan, kehittämiseen, seurantaan, tilastointiin, ennakointiin ja ohjaukseen. Lisäys on kannatettava, mutta säädöksessä tulisi yksilöidä myös tahot, jotka näitä tietoja voi käsitellä (esim. TEM, KEHA-keskus, TE-toimisto, ELY-keskus, kuntakokeilukunnat jne.) ja missä laajuudessa asiakastietoja voi käsitellä.

Käsiteltävät tiedot henkilöasiakkaasta on lueteltu tyhjentävästi lain 13 luvun 2 §:ssä, jonka vuoksi tarpeellisuutta pidetään riittävänä edellytyksenä tiedonsaantioikeudelle. Säädökseen tulisi kirjata myös se, että käsittelijän on huolehdittava itse siitä, että ettei käsittele "liikaa" henkilöasiakkaan tietoja käsiteltävään asiaan nähden.

2.6

13 a luku Palvelualusta

13a luku olisi uusi. Luvussa säädetään valtakunnallisesta palvelualustasta ja sen käyttötarkoituksesta. Palvelualustalla työnhakija voi tehdä ns. työnhakuprofiilin, joka ei edellytä työnhakijaksi rekisteröitymistä.

Luvun 2 §:ssä todetaan, että profiiliin ei saa sisällyttää tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäviksi. Tämän vuoksi palvelualustan käyttäjälle tulisi määritellä selkeästi salassa pidettävät tiedot. Työnhakuprofiilin laatijaa tulee myös selkeästi informoida, että nimenomaan työnantajat voivat tarkastella työnhakuprofiilia, eikä kyse ole siis vain viranomaiselle annettavista tiedoista.

Luvussa säädetään työnhakuprofiilin laatimisesta, mutta luvusta puuttuu sääntely siitä, miten ja mihin tarkoitukseen ja millä laajuudella työnantajat saavat työnhakuprofiilista saamiaan tietoja käyttää.

2.7

14 luku Muutoksenhaku

Esitetty muutos kannatettava, ei muuta kommentoitavaa.

3. Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta

3.1. Huomionne koskien työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 14 ja 18 §:ään ehdotettavia muutoksia? (2. lakiehdotus)

14§ Asiakastietojen käsittely: esityksen mukaan pykälän 1 momentissa säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun säännösten soveltamisesta asiakastietojen käsittelyyn kuntakokeilulaissa tarkoitettujen tehtävien järjestämisessä ja tuottamisessa. Säännös on kannatettava, koska se yhdenmukaistaa asiakastietojen käsittelykäytäntöjä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kokeilukunnan roolista yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä omien asiakkaidensa tietojen osalta. Koska TE-toimistot vastaavat

kuntakokeiluasiakkaiden osalta eräiden työvoimapoliittisten lausuntojen antamisesta, TE-toimistolle säädettäisiin näissä tehtävissä käsiteltäviä tietoja koskeva huolellisuusvelvoite. Vaikka kokeilukunta olisi siis rekisterinpitäjä asiakkaidensa tiedoista, TE-toimistojen olisi huolehdittava, että sen kokeilualueen kunnan asiakkaasta tallentamat tiedot ovat täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä. Säännös on kannatettava, koska se selkiyttää toimivaltaan liittyviä kysymyksiä.

Säännökseen tulisi kuitenkin ehdottomasti lisätä samansisältöinen huolellisuusvelvoite myös kuntakokeilukunnille. Koska TE-toimisto jatkossakin vastaa kuntakokeiluasiakkaiden tiettyjen työvoimapoliittisten lausuntojen antamisesta, niiden antaminen voitaisiin toteuttaa ilman turhaa viivästystä, joka nykyisin aiheutuu siitä, että kuntakokeilun asiakkaan tiedot eivät ole ajan tasalla, eikä asiakkaalta ole tiedusteltu riittävässä laajuudessa niitä asioita, jotka vaikuttavat työttömyysturvaoikeuteen.

18 § Käyttöoikeus asiakastietojen käsittelyä varten: Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeuden myöntämisestä. Säännös on kannatettava, koska se mm. selkiyttää käyttöoikeuden myöntämisen edellytyksiä, jotka on esitetty kirjoitettavaksi listana luettavuuden parantamiseksi.

4. Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta

4.1 Huomionne koskien työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin ehdotettavia muutoksia? (3. lakiehdotus)

9 b §. Rekisterinpitäjät: pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yhteisrekisterinpitäjyydestä KEHA-keskuksen ja monialaista yhteispalvelua toteuttavien TE-toimistojen, kuntien ja Kansaneläkelaitoksen kesken. Esitys on kannatettava.

TE-toimistot, kunnat ja Kansaneläkelaitos tuottavat monialaisessa yhteispalvelussa käsiteltäviä tietoja lakisääteisissä tehtävissään, joten niillä on parhaat mahdollisuudet vastata rekisterinpitäjälle kuuluvista tietojen eheyteen, ajantasaisuuteen ja oikeellisuuteen liittyvistä tehtävistä samoin kuin rekisteröidyn oikeuksiin liittyvistä tehtävistä tuottamiensa tietojen osalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteisrekisterinpitäjien välisestä vastuunjaosta. Ehdotettu vastuunjako on kannatettava. Esityksen mukaan KEHA-keskus vastaisi asiakastietojärjestelmän ja tietoaaineiston tietoturvaan liittyvistä yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista ja tehtävistä, kun taas palveluista vastaavat tahot vastaisivat muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista asiakastietoaaineistoon tallettamiensa tietojen osalta.

Yhteisrekisterinpitäjyyden selkeyttämiseksi tietosuoja-asetuksen mukaisten rekisterinpitäjien (mm. TE-toimistot, kunnat ja Kansaneläkelaitos) tehtävät/velvollisuudet tulisi kuvata ja luetella samalla tavalla kuten KEHA-keskuksen tehtävät on lueteltu kohta kohdalta.

5. Muut huomiot

5.1 Mahdolliset muut huomionne ehdotetusta sääntelystä ja esityksestä?

Esityksessä todetaan, että rekisterinpitäjyyden määrittelyssä keskeistä on, että rekisterinpitäjä on taho, joka tosiasiallisesti käyttää rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja voi toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvat veloitteet. Rekisterinpitäjyyden on oltava osa toiminnallista vastuuta, joten muutos on periaatteeltaan kannatettava.

Esitetyt muutokset kohdentavat tehtäviä ja vastuita erityisesti KEHA-keskukselle. Yhdellä vastuutoimijalla on etunsa, mutta se voi myös hidastaa kehitystä ja vaikeuttaa muiden toimijoiden toimintaa. Yhteisrekisterinpitäjyyden selkeyttämiseksi tietosuojasetuksen mukaisten rekisterinpitäjien (TE-toimistot, kunnat ja Kansaneläkelaitos) tehtävät/velvollisuudet tulisi kuvata ja luetella samalla tavalla kuten KEHA-keskuksen tehtävät on lueteltu kohta kohdalta.

Lääkkö Taru
Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto